

Eesti Rahvusraamatukogu Austria, Saksa, Šveitsi saali juhataja avalik pöördumine Rahvusraamatukogu nõukogu esimehe ja kultuuriministri poole

Koopia: välisministrile

03.12.2014

Saksakeelsete saalide sulgemise otsus oli vaid järjekordne samm rahvusraamatukogu „strateegilise juhtimise“ programmis. Siit ka minu küsimused:

- 1) Miks Rahvusraamatukogu nõukogu ja kultuuriministeerium on nii pikka aega silma kinni pigistanud raamatukogule vaenuliku juhtimistaktika ja turundusjuhi mannetute projektide suhtes?
- 2) Kas Rahvusraamatukogu nõukogu ja kultuuriminister teavad, kui suur on “strateegilise juhtimise” tehtud ümberkorralduste ja turundusjuhi tegevuse läbi raamatukogule tekitatud moraalne ja materiaalne kahju? Miks lubatakse suured kahjusummad kanda raamatukogu eelarvest?
- 3) Miks Rahvusraamatukogu nõukogu ja kultuuriministeerium jätkuvalt toetavad turundusjuhi rahvusraamatukogu kompromiteerivaid projekte ning kiidavad heaks saksakeelsete saalide sulgemise, st laiaulatusliku kultuurikontaktide võrgustiku lõhkumise?

Lõplikult otsustasin avaliku pöördumise kasuks, olles lugenud ühe endise lugeja kirja, mis esimesel advendil mu postkasti saabus. Kaugelt Austriast valutas kirja autor südant saksakeelsete saalide edasise saatuse pärast. Meedias leviva informatsiooni põhjal oli temalgi tekkinud toimuvast vale arusaam, mida ta suurepäraselt sõnastas. (Kirja autor lubas selle avaldada, esitatakse allpool).

Kuidas tõlgendab avalikkus Rahvusraamatukogu peadirektori sõnumit?

Punkt 1. Goethe Instituut (Saksamaa) vähendab oma panust märgatavalt. Siia juurde arvatakse automaatselt Austria ja Šveits, kellel on rahvusraamatukoguga tähtajatu leping ja neil polnud vähimatki soovi selles midagi muuta.

Punkt 2. Kui ei rahastata, järelikult puudub välispartneril huvi. Pealegi on ju teised välisriikide saalid juba ammu kinni.

Punkt 3. Ühised arutelud ei kandnud vilja ja rahvusraamatukogu ei suuda üksi oma nappidest vahenditest saksakeelseid saale üleval pidada ning on sunnitud need sulgema.

On väga kahetsusväärne, et saksakeelsete saalide sulgemist Goethe Instituudi toetuse vähenemisega põhjendades saatis Eesti Rahvusraamatukogu (Eesti) välja sõnumi, mis kahjustab pikaajaliste koostööpartnerite mainet, rahvusraamatukogu (Eesti) ise kaotas aga palju oma usaldusväärsest.

Kahepoolsed koostöölepingud lõpetati ühepoolselt. Muutunud seisukohti ja võimalusi ei soovinud direktsioon arutada ka oma pikajaliste usaldusväärsete koostööpartneritega, mis oleksid kindlasti viinud kõiki osalisi rahuldava tulemuseni.

Koondamisteade tuli saksakeelsete saalide töötajatele nagu välg selgest taevast. Ehkki ootasime juba ligi poolteist kuud kohtumist juhtkonnaga, milleks paluti meil ette valmistada täpne 2014.

aasta tööaruane, jäigi see tulemata. Jutt peadirektori kabinetis tuli lühike: olete olnud tublid, aga saalid sulgeme ja teid koondame. Punkt! Ei mingit arutelu.

Koos saalidega heideti üle parda pikaajalised kultuurisuhted Saksamaa, Austria ja Šveitsiga. Sama kohtlemise osaliseks said Austria Välisministeerium, Goethe Instituut, Saksa Kultuuriinstituut, Kultuurifond Pro Helvetia, Austria, Saksa ja Šveitsi suursaatkond, Gebert Rūf Fond, Eesti Saksa Keele Õpetajate Selts, Šveitsi-Balti Kaubanduskoda ja paljud teised heausksed saalide toetajad ja koostööpartnerid kõige laiemas mõttes.

Saalide sulgemise põhjenduse “võttes arvesse Goethe Instituudi vähenevat rahalist panust...” aluseks saab olla vaid Goethe Instituudi juhataja ettepanek vähendada järgnevas kaheks lepinguaastaks eelarvet (kogude täiendamiseks määratud summat) veerandi (st tuhande euro) võrra. (Vahepealsetel aastatel oli Goethe Instituut tõstnud summa pea kahekordseks ning kandnud hoolt kogude varustamise eest tänapäeva väärtkirjandusega). Kõigis kolmes saalis on lugejatele suurepärase valik nii ainealast kui ka klassikalist ja nüüdisaegset ilukirjandust, lisaks filme ja muusikat. Välispartnerid on iga aastaga aina rohkem investeerinud noortele suunatud keeleõppe- ja laiemale üldsusele mõeldud kultuuriprojektidesse, mis on märkimisväärne panus ühises koostöös.

Tegemist oli pelgalt Goethe Instituudi juhataja ettepanekuga, mida rahvusraamatukogu peadirektor ei soovinud isegi mitte arutada. Teist kohtumist, mida Goethe Instituudi juhataja pikisilmi ootas, ei järgnenud. 18. novembril jõudis rahvusraamatukogu peadirektori otsus ka välispartnerite postkasti.

Välispartnerid on alati mõistvalt suhtunud raamatukogu mistahes vajadustesse (nii toetasid Austria Välisministeerium ja Goethe Instituut rahaliselt toolide hankimist raamatukogu 7. korruse üldlugemissaali).

Millega küll mõõta osapoolte panust kultuurialases koostöös?! Kas meetri-, kilo- või tikikaupa? Rahatähga sõrmede vahel? Või üksnes raamatute arvuga riiulis?

Saksakeelsete saalide sulgemise otsusega näitas rahvusraamatukogu, et astus maha kultuurialaselt **koosteelt**, mis teatavasti on kahesuunaline, ja suundus ühesuunalisele rajale.

Alates 2001. aastast, kui lapsed olid rahvusraamatukogus veel „häiriv nähtus“ ja nende majja toomine peaaegu kuritegu, võtsid Austria, Saksa ja Šveitsi saal direktsiooni esialgsest tugevast vastuseisust hoolimata kindla kursi noortele, tänu millele **noor lugeja rahvusraamatukokku üldse jõudis** ja mille tulemusena on rahvusraamatukogu külastajate arv märgatavalt kasvanud. Iga kohtumise eel saalides tutvustavad konsultandid noortele rahvusraamatukogu võimalusi laiemalt, teevad **tasuta majatutvustuse**, sest ehkki täiskasvanud lugeja saab raamatukogukaardi ja veepudeli tasuta, peavad õpilasgrupid majaekskursiooni eest maksma.

Ühepoolse koostöölepingu lõpetamisega jäeti kõrvale mitte ainult koostööpartnerid Austrias, Saksamaal, Šveitsis ja Eestis, vaid eekõige saalide arvukas lugejaskond, kes väärtustas saalide tegevust just saalide töötajate kompetentsuse tõttu.

Kas Rahvusraamatukogu visioon, missioon ja väärtused on ikka kooskõlas juhtkonna tegevusega?

Rahvusraamatukogu nõukogus 15. okt 2013 kinnitatud „Rahvusraamatukogu strateegilised eesmärgid 2014-2018“ on lugeda:

1. Rahvusraamatukogu **visioon**

Eesti rahvusraamatukogu visioon on olla uue põlvkonna raamatukogu Euroopa haridus- ja kultuurimaastikul

2. Rahvusraamatukogu **missioon**

Eesti rahvusraamatukogu missioon on säilitada Eesti kultuuripärandit ning olla sillaks teadmiste ja inimeste vahel

3. Rahvusraamatukogu **väärtused**

- Usaldusväärsus – Pakume väärtuslikku ja asjakohast informatsiooni. Oleme kiired ja täpsed. Peame kinni lubadustest. Oleme abivalmid ja ausad.
- Avatus – Teenuste pakkumisel ja arendamisel lähtume kasutaja vajadustest. Tegutseme koos ühiste eesmärkide nimel. Oleme aktiivselt koostöövõrgustikes.
- Uuenduslikkus – Oleme õppiv organisatsioon, õpime koos lugejatega. Käime kaasas tehnoloogiliste uuendustega, rakendades neid parimal võimalikul moel teenuste pakkumisel ja organisatsiooni arendamisel.
- Asjatundlikkus – Pakume kindlustunnet professionaalse teeninduse kaudu.
- Personaalsus – Väärtustame üksteise aega. Pakume personaalseid lahendusi kliendi vajadustest lähtuvalt.

1. Rahvusraamatukogu **tegevussuunad**

Rahvusraamatukogu ülesandeks on olla

- (3) teadusraamatukogu, et vahendada teadustöökäitajate vajalikku informatsiooni humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas;
- (5) kultuurikeskus, mis kutsub vaatama näitusi ja teatrietendusi ning osalema üritustel

Eelmainitud lugejakiri:

Lugupeetud Leili Naan,

kirjutan teile Austriast. Olen saksa filoloog ja saksa keele õpetaja ning olin saksakeelsete saalide tihe kasutaja oma õpingute ajal Kadrioru Saksa Gümnaasiumis ja Tallinna Pedagoogikaülikoolis. Nüüd töötan küll täiskasvanute koolituses ja seda mitte Eestis, vaid siin Austrias Dornbirni nimelises linnas, aga teie töö on mind väga palju aidanud. Seega prooviksin omalt poolt nüüd aidata, nii palju kui siit kaugelt võimalik.

Sain oma sõprade saksa keele õpetajate kaudu teada, et saksakeelseid saale ähvardab sulgemine. Kas see otsus on lõplik või võib see ka muutuda, kui te leiate endale toetajad? Kui palju vajab rahvusraamatukogu toetust, et need saalid säiliks? Millistest summadest on siin üldse jutt? Kes ja kui suures ulatuses hetkel neid saale rahaliselt toetab? Kas põhjus võib peituda ka lugejate vähesuses ehk siis huvipuuduses? Kas teil oleks olemas saale ja probleemi tutvustav saksakeelne tekst, mida tohiks näiteks Austria ajakirjanduses kasutada või siis võimalikele uutele sponsoritele saata?

Vajaksin seda infot, et mõnda head sõpra informeerida ja küsida, kas nad oleks huvitatud toetama saksakeelsete saalide säilimist Eesti Rahvusraamatukogus.

Ma tean omast kogemusest, et saksakeelsed riigid on alati olnud meie kultuuri toetavad, kui me ise oskame nendega suhelda. Kahju, väga kahju on ka Eesti mainest, mis sellise käitumisega veelgi langeb. Uskuge - ei ole kerge olla eestlane siin "kultuurirahva" keskel, kui sellised asjad avalikuks ja tõlgituks saavad. Liiga palju on veel eelarvamusi meie ja meie võimete suhtes. Seega peab seda tegema väga targalt ja arukalt.

Parimate soovidega ja kaunist advendiaega soovides

Siiri Willam

Tänaseks on saksakeelsete saalide töötajad alla kirjutanud töölepingu ülesütleamise avaldusele, kus muude alapunktide seas seisab: “Kahjuks puudub meil võimalus Teile teise töö pakkumiseks...”. Rahvusraamatukogu 19. novembri infolehes on lugeda peadirektori seisukoht: “Tänu saksakeelsete saalide töötajate pühendumusele ja entusiastlikule tööle, on raamatukogus korraldatud rohkelt sisukaid üritusi, mis omakorda on toonud meie majja arvukalt õpilasi ja õpetajaid. Seda **õppuritele suunatud tegevust soovime järgnevatel aastatel laiendada**, käsitledes lisaks saksakeelse kultuuriruumi temaatikale teisi sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkondi”.

Samal ajal kui turundusjuht jagab fuajees lugejatele tasuta Laima sefiiri, valmistavad saksakeelsete saalide töötajad ette nigelapäeva (*Nikolaustag*) üritust, mis on suunatud noorimale lugejale. Austria Vabariigi suursaadiku kutsel saavad lastepühast osa ka Eestis tegutsevate SOS-Lastekülade pered. Üritust toetavad Austria Suursaatkond, Saksamaa Liitvabariigi Suursaatkond, Goethe Instituut ja Tallinna Saksa Kultuuriinstituut.

Leili Naan

Rahvusraamatukogu Austria, Saksa ja Šveitsi saali juhataja